

Mit apolityczności sportu w kontekście działań Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego

Michał M. Kobierecki

 <https://orcid.org/0000-0002-8180-5710>

Uniwersytet Łódzki

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych

e-mail: michal.kobierecki@uni.lodz.pl

Abstrakt

Artykuł poświęcony jest zagadnieniu apolitycznego charakteru sportu. Badania mają na celu prześledzenie stanowiska Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego wobec upolitycznienia sportu i skonfrontowanie go z faktyczną działalnością MKOI, którą można określić jako polityczną. Badania doprowadziły do wniosku, że apolityczny charakter sportu to tylko mit. Masowa popularność sportu skłoniła wiele państw do prób wykorzystania go do celów politycznych, zmuszając MKOI do zajmowania stanowisk politycznych i przenoszenia sporów politycznych na swoje forum.

Słowa kluczowe: Andrzej Sepkowski, sport, polityka, upolitycznienie sportu, Międzynarodowy Komitet Olimpijski

Myth of A-Politicality in the Context of the International Olympic Committee's Functioning

Abstract

The article discusses the issue of the non-political character of sport. The research aims to trace the position of the International Olympic Committee towards the politicization of sport and to confront it with IOC's actual activities that can be described as political.

The research led to the conclusion that the apolitical character of sport is only a myth. The mass popularity of sport led many states to try to use it for political purposes, forcing the IOC to assume a political position and transferring political disputes to their forum.

Keywords: Andrzej Sepkowski, sport, politics, politicization of sport, International Olympic Committee

Wstęp

Współczesny sport rozwijał się w oparciu o zasadę separacji pomiędzy sportem a polityką. Przyświecała ona i wciąż przyświeca kluczowym organizacjom zarządzającym międzynarodowym sportem, w tym w szczególności Międzynarodowemu Komitetowi Olimpijskiemu (MKOl), uznawanemu za jedną z najważniejszych. Pomimo nasilających się wraz z popularyzacją sportu prób wykorzystywania międzynarodowej rywalizacji sportowej w celu osiągnięcia korzyści natury politycznej, przede wszystkim przez władze poszczególnych państw, organizacje takie jak MKOl konsekwentnie deklarowały sprzeciw wobec jakichkolwiek prób łączenia sportu i polityki.

W niniejszym artykule podjęta została próba prześledzenia stanowiska Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego w odniesieniu do upolitycznienia sportu, a następnie skonfrontowania go z działaniami MKOl, którym można przypisać polityczny charakter. Ma to na celu weryfikację hipotezy badawczej, zgodnie z którą zasada apolityczności sportu ma charakter mitu a Międzynarodowy Komitet Olimpijski nie zawsze był konsekwentny jeśli chodzi o stosowanie się do niej.

Sport a polityka

Współcześnie w środowisku naukowym panuje względna zgoda jeśli chodzi o polityczny charakter sportu. Powiązanie pomiędzy sportem a polityką zostało nawet ujęte przez badaczy w stosowne kategorie. Jonathan Grix wyróżnił dwie z nich. Pierwszą jest polityka sportu (ang. *sport politics*) czyli dziedzina badań dotyczących politycznych aspektów sportu. Obejmuje ona wykorzystywanie sportu przez rządy, jednostki oraz grupy w celach niesportowych. Kategoria ta obejmuje zarazem politykę sportową rozumianą przede wszystkim jako działalność państwa w dziedzinie sportu. Drugą z wyróżnionych przez Grixa kategorii jest polityka w sporcie (ang. *politics in sport*) obejmująca organizacje sportowe zachowujące się niczym aktorzy polityczni (Grix 23). Niniejszy artykuł nawiązuje do obu tych kategorii. Przede wszystkim przedmiotem analizy są próby polityzacji sportu przez różnych aktorów, w szczególności państwa, oraz reakcje na nie Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego. Nie zostanie jednak pominięta także kategoria polityki w sporcie, bowiem wielu działaniom MKOl-u można także przypisać polityczny charakter, co zgodnie z hipotezą badawczą jest niespójne z mitem apolityczności sportu.

Istnieje szereg przejawów polityczności sportu. Sport może być wykorzystywany do budowania tożsamości narodowej, do legitymizowania przywódców politycznych w poszczególnych państwach bądź państw w ramach systemu międzynarodowego. Wg Christophera Hilla, polityka i sport elitarny splatają się na kilku poziomach: międzynarodowym, narodowym oraz w ramach organizacji sportowych. Na poziomie międzynarodowym który stanowi przedmiot badania, wg Hilla nie da się oddzielić sportu od kwestii politycznych (1). Podobny pogląd wyrażali także Steven Jackson i Stephen Haigh, wg których sport jest powiązany z polityką podobnie jak z innymi dziedzinami życia jak kultura, ekonomia czy środowisko (352).

Mimo że istnieje względna aproba badaczy jeśli chodzi o polityczny charakter sportu, wskazuje się na brak jednoznacznych kryteriów w tym zakresie. Wg Barriego Houlihana w ramach polityczności sportu należy uwzględnić takie zagadnienia, jak indywidualne protesty, zorganizowany terrorizm czy działania rządów kiedy sport wykorzystywany jest jako arena działalności politycznej (213). W literaturze naukowej dotyczącej związków sportu i polityki uwzględniane są ponadto takie zagadnienia, jak aplikowanie o prawo organizacji igrzysk olimpijskich (Acuto 287–311), wykorzystanie różnych wymiarów sportu np. organizacji imprez sportowych lub osiąganie sukcesów sportowych w celach propagandowych bądź wizerunkowych (Xu; Grix, Brannagan 251–272; Krüger, *Germany. The Propaganda Machine* 17–43), a także polityczna i dyplomatyczna podmiotowość niepaństwowych aktorów sportowych (Murray; Beacom).

Apolityczność sportu w retoryce MKOl

Akceptowana przez środowiska naukowe polityczność sportu pozostaje w opozycji wobec stanowiska najważniejszych organizacji zarządzających międzynarodowym sportem, takich jak Międzynarodowy Komitet Olimpijski czy międzynarodowe federacje odpowiedzialne za poszczególne dyscypliny sportowe. MKOl, stanowiący główny przedmiot zainteresowania niniejszego artykułu, już od swych początków deklarował chęć separacji sportu od polityki. Ojciec nowożytnego olimpizmu Pierre de Coubertin, zainspirowany ideą igrzysk w starożytnej Grecji, a także systemami sportowymi w Anglii i Stanach Zjednoczonych twierdził, iż zamiast na wojnach młodzież z całego świata powinna się spotykać podczas zawodów sportowych, gdzie powinna w pokojowy sposób mierzyć swoje siły (Olszański 5). Tak postrzegany, idealistyczny internacjonalizm (Hoberman 6) znalazł swoje odbicie w odtworzonych w 1896 roku igrzyskach olimpijskich, oraz w utworzonym dwa lata wcześniej Międzynarodowym Komitecie Olimpijskim. Wiąże się to z założeniem Coubertina, że w celu stworzenia pokojowego świata ludzie powinni zacząć doceniać swoich wrogów, bowiem wówczas stają się oni partnerami (Krawczyk 12). Międzynarodowy Komitet Olimpijski jako organizacja powstał zatem jako element działań na rzecz restytucji starożytnych igrzysk olimpijskich, te z kolei miały cele obejmujące w dużej mierze promocję pokoju. Dyskusyjnym jest natomiast to, czy cele takie można uznać za wyraz chęci odseparowania sportu od polityki, czy odwrotnie – za wyraz polityczności nowoczesnego sportu już w jego początkach.

Walkę MKOl w obronie apolityczności sportu, przynajmniej na poziomie deklaracyjnym, można było zaobserwować szczególnie silnie w okresie powojennym, wraz z wywiązaniem się pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Związkiem Radzieckim zimnej wojny. Podejście takie można było wielokrotnie zaobserwować w wypowiedziach czy działaniach osób stojących na czele MKOl. Sigfrid Edström, prezydent MKOl w latach 1942–1952, wyrażał swój wyraźny sprzeciw wobec łączenia polityki ze sportem w kontekście przystępowania do Ruchu Olimpijskiego komunistycznych Chin (Brownell 257). Jego następca, Avery Brundage, uchodził za jednego z najbardziej zajadłych obrońców separacji sportu od polityki – do tego stopnia, iż był przeciwny celebrowaniu narodowości podczas igrzysk olimpijskich (Senn 146). Brundage stwierdził m.in., że siły polityczne nie mogą zrozumieć że „sport, tak jak muzyka czy inne sztuki piękne, wykracza poza politykę” (Hazan 2), natomiast w kontekście słynnego manifestu amerykańskich czarnoskórych sprinterów Johna Carlosa i Tommie’go Smitha na podium igrzysk olimpijskich w Meksyku w 1968 roku stwierdził w jednym z listów, że „aktywnie walczymy z wprowadzeniem polityki do Ruchu Olimpijskiego oraz jesteśmy nieugięci wobec wykorzystania igrzysk olimpijskich jako narzędzia lub broni przez jakąkolwiek organizację” (Henderson 48). Podejście Brundage’a do separacji sportu i polityki

w zbiorowej pamięci najmocniej zapisało się podczas igrzysk olimpijskich w Monachium w 1972 roku. Po zamachu terrorystycznym na izraelskich sportowców i przerwaniu igrzysk na jeden dzień, Brundage wygłosił słynne słowa „igrzyska muszą toczyć się dalej” (ang. *The Games must go on*) (Large 10).

Następca Brundage Lord Killanin prezentował podobne stanowisko, chociażby w kontekście amerykańskiego apelu o przeniesienie igrzysk olimpijskich w Moskwie w 1980 roku w inne miejsce po radzieckiej agresji na Afganistan w grudniu 1979 roku (Guttmann 151). Generalnie prezydentura Killanina w MKOl naznaczona była licznymi kryzysami związanymi z polityką. On sam wspominał, iż w trakcie jego prezydentury niemal wszystkie problemy wynikały z krajowej i międzynarodowej polityki. Stwierdził wówczas, że polityka „jest i zawsze była w sporcie” (Jeffrys 149).

O odseparowaniu sportu i polityki mówili także kolejni przywódcy MKOl. Juan Antonio Samaranch, licząc na uniknięcie radzieckiego bojkotu igrzysk w Los Angeles w 1984 roku, w kontekście ćwiczeń wojskowych NATO w 1983 roku chwalił ZSRR za utrzymywanie sportu w separacji od polityki (Hill 171). Jacques Rogge, prezydent MKOl w latach 2001–2013 także unikał wiązania sportu z polityką. Widoczne było to chociażby przed igrzyskami w Pekinie w 2008 roku, kiedy to władze Chin były krytykowane przez aktywistów na całym świecie w związku z łamaniem praw człowieka czy sytuacją w Tybecie. Rogge starał się wówczas dystansować igrzyska olimpijskie od wydarzeń politycznych (Panagiotopoulou 36). Polityczna neutralność Komitetu jest także deklarowana przez obecnego Prezydenta MKOl Thomasa Bacha. Jednak współcześnie zauważyć można, iż związki sportu z polityką są w Komitecie dostrzegane. W jednym z wywiadów właśnie Bach stwierdził, iż sport musi przyjąć do wiadomości swój związek z polityką, musi jednak pozostać neutralny pod tym względem (Associated Press, Thomas Bach. Sports' neutrality key').

Podejście MKOl do polityki można także zaobserwować jego dokumencie statutowym – Karcie Olimpijskiej. Według jej zapisów organizacje sportowe należące do Ruchu Olimpijskiego powinny zachować polityczną neutralność, natomiast dyskryminacja polityczna jest niezgodna z Podstawowymi Zasadami Olimpijskimi. Stwierdza się ponadto, iż podczas igrzysk olimpijskich nie jest dozwolona jakakolwiek demonstracja polityczna (IOC Olympic Charter 11, 12, 90).

Na podstawie powyższego, krótkiego przeglądu stanowisk powojennych prezydentów Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego jeśli chodzi o związek polityki ze sportem, a także na podstawie zapisów Karty Olimpijskiej zaobserwować można, iż MKOl w sposób konsekwentny deklarował odseparowanie od polityki oraz polityczną neutralność. Pod tym względem MKOl pozostaje konsekwentny od początku swojego funkcjonowania, aczkolwiek należy zauważyć, iż w ostatnich latach narasta zrozumienie dla faktu związków polityki i sportu, jednak przy jednoczesnym podkreślaniu politycznej neutralności Ruchu Olimpijskiego.

Walka z upolitycznieniem sportu

Niejako wbrew celowi niniejszego artykułu należy wskazać, iż Międzynarodowy Komitet Olimpijski nie poprzestawał jedynie na deklaracjach jeśli chodzi o swoje odseparowanie od polityki. Podejście, które w literaturze naukowej oraz publicystyce zyskało miano „sport i polityka nie powinny się mieszać” znajdowało bowiem swoje ujęcie także w rzeczywistych działaniach MKOl.

Szczególnie wyraźne działania na rzecz obrony Ruchu Olimpijskiego przed polityzacją jeśli chodzi o MKOl można zaobserwować w kontekście przeciwstawiania upolitycznieniu Narodowych Komitetów Olimpijskich (NKOl-i). Niekiedy było to powiązywane z możliwością uznania NKOl-i, przykładowo kiedy w 1962 roku w MKOl toczyła się dyskusja odnośnie udzielenia pełnego uznania NKOl-owi Niemiec Wschodnich, Avery Brundage stwierdził argumentując przeciwko uznaniu, iż nie było jasne czy wyeliminowane zostało politycznie zdominowanie wschodnioniemieckiego NKOl-u¹. Jeszcze wyraźniej proceder ten był jednak widoczny w odniesieniu do już uznanych NKOl-i. Na stosowne działania pozwala z resztą wprost Karta Olimpijska, zgodnie z którą za jej naruszenie NKOl-om mogą grozić różnego rodzaju sankcje, w tym zawieszenie, wycofanie tymczasowego uznania, wycofanie pełnego uznania oraz wycofanie prawa organizacji Sesji MKOl lub Kongresu Olimpijskiego².

MKOl wielokrotnie podejmował działania w odniesieniu do NKOl-i ulegających politycznym presjom. Przykładowo w 1972 w odpowiedzi na pozbawienie NKOl-u Wenezeli autonomii MKOl wystosował do niego listu, w którym dał mu 60 dni na poprawę sytuacji³. Jeśli chodzi o bardziej współczesne czasy, przed igrzyskami w Pekinie MKOl zawiesił NKOl Iraku w związku z politycznymi próbami wpływania na niego. Na skutek wielu negocjacji udało się jednak znieść zawieszenie i iraccy sportowcy mogli wziąć udział w igrzyskach w Pekinie⁴. Z powodu rządowego wpływania na jego funkcjonowanie, Narodowy Komitet Olimpijski Indii został zawieszony w grudniu 2012 roku (*IOC Bans India from Olympics*). W efekcie tego sportowcy z Indii brali udział w zimowych igrzyskach olimpijskich w Soczi w 2014 roku jako Niezależni Sportowcy Olimpijscy. W ostatnim czasie podobne decyzje zapadły także w odniesieniu do NKOl-u Białorusi, na którego czele stoi prezydent tego kraju Aleksandr Łukaszenko. 7 grudnia 2020 roku Rada Wykonawcza

1 International Olympic Committee Historical Archives (dalej IOC Archives), NOC of Germany, German Democratic Republic, Recognition request of the NOC of the German Democratic Republic (GDR): correspondence and statutes, D-RM01-ALLRD/014, Letter from Avery Brundage to the President of NOC of GDR Heinz Schöbel, 26.04.1961.

2 IOC, op. cit., s. 99-100.

3 IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894-2013, Minutes of the 72nd Session of the I.O.C. – Sapporo 1972, s. 32-33.

4 IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894-2013, Minutes of the 120th IOC Session. Beijing, 5, 6, 7 and 24 August 2008, s. 2.

MKOl uznała że zarząd NKOl-u Białorusi nie chronił w wystarczającym stopniu białoruskich sportowców przed polityczną dyskryminacją w ramach NKOl-u oraz afiliowanych krajowych federacji sportowych. W rezultacie zdecydowano m.in. o wykluczeniu członków zarządu białoruskiego NKOl-u z udziału w wydarzeniach olimpijskich oraz zawieszeniu przekazów pieniężnych dla NKOl-u (za wyjątkiem stypendiów, które mają być przekazywane bezpośrednio sportowcom)⁵.

Osobną kwestią jeśli chodzi o obronę Ruchu Olimpijskiego przed polityką są działania MKOl ukierunkowane na przeciwstawianie się działalności państw goszczących imprezy sportowe związanej z próbami niedopuszczenia do udziału w nich sportowców z poszczególnych państw. Najczęściej dotyczyło to zawodników z państw nieuznawanych przez rząd kraju goszczącego daną imprezę. W przeszłości problemy takie dotyczyły w szczególności sportowców z takich państw, jak Niemcy Wschodnie, Izrael oraz Republika Chińska (Tajwan). Jeśli chodzi o NRD, po budowie muru berlińskiego sportowcy z tego państwa przestali otrzymywać dokumenty umożliwiające podróże zagraniczne (wydawała je Aliancka Komisja Podróży). MKOl zwrócił się wówczas do niej z pytaniem, czy może brać pod uwagę kandydatury miast z Francji, Kanady i USA do organizacji igrzysk olimpijskich biorąc pod uwagę chęć zapewnienia wszystkim sportowcom, którzy zakwalifikują się do udziału w igrzyskach możliwości udziału⁶. Poza tym w MKOl rozważano odebranie prawa organizacji igrzysk zimowych w 1968 roku francuskiemu Grenoble jeśli na terytorium Francji nie zostaliby wpuszczeni sportowcy z NRD⁷, ostatecznie doprowadzając do ustąpienia rządu francuskiego w tym zakresie (Reddihan 199). W ten sposób, poprzez wykorzystanie możliwości decydowania o tym kto będzie organizował igrzyska olimpijskie, MKOl był w stanie umożliwić sportowcom wschodnioniemieckim uczestniczenie w igrzyskach olimpijskich pomimo motywowanych politycznie działań ze strony rządów niektórych państw.

Jak wspomniano, problemy podobnej natury dotyczyły także sportowców z Tajwanu i Izraela. Przykładowo w 1962 roku rząd Indonezji nie przyznał wiz sportowcom z tych krajów chcącym wziąć udział w igrzyskach azjatyckich w Dżakarcie. W odpowiedzi MKOl zawiesił Narodowy Komitet Olimpijski Indonezji z powodu braku protestu wobec dyskryminacyjnej polityki swojego rządu (Espy 328). Wydarzenia te doprowadziły w późniejszym czasie do kryzysu w Ruchu Olimpijskim i próby utworzenia konkurencyjnych względem igrzysk olimpijskich Igrzysk

5 IOC, *IOC EB TAKES PROVISIONAL MEASURES AGAINST NOC OF BELARUS*, 7.12.2020, Web. 15.12.2020 <https://www.olympic.org/news/ioc-eb-takes-provisional-measures-against-noc-of-belarus>.

6 IOC Archives, NOC of Germany, German Democratic Republic, Recognition request of the NOC of the German Democratic Republic (GDR): correspondence and statutes, D-RM01-ALLRD/014, Letter from IOC Chancellor Otto Mayera to Allied Travel Office, 17.04.1962.

7 IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 63rd Session of the International Olympic Committee. Palace Hotel, Madrid, from Thursday 7 to Saturday, October 9, 1964, from 9.30 a.m. to 1.00 p.m. and from 3.30 p.m. to 7.00 p.m., s. 9–10.

Rodzących się Sił GANEFO (ang. *Games of New Emerging Forces*), ostatecznie jednak MKOl wyszedł z tej potyczki zwycięsko – nie doszło do rozbitcia Ruchu Olimpijskiego, a w 1967 roku Indonezyjczycy zwrócili się do MKOl o rehabilitację⁸. Powiązaniem z tym problemem była kwestia respektowania symboli narodowych poszczególnych państw. Mimo że w tym konkretnym przypadku MKOl okazał się nieskuteczny, to jego członkowie wyraźnie przeciwstawiali się postawie rządu Kanady, który ze względu na zbliżenie z Chińską Republiką Ludową nie zezwolił na wjazd na terytorium Kanady sportowców z Tajwanu chcących wziąć udział w igrzyskach olimpijskich w Montrealu, jeśli ci mieliby startować pod nazwą „Republika Chińska” (Kobierecki, *Dyplomacja sportowa* 349).

Należy przy tym nadmienić, iż wskazane tutaj przejawy upolitycznienia sportu związane z próbami ograniczenia udziału poszczególnych państw należą raczej do przeszłości, bowiem obecnie MKOl zabezpiecza się przed takimi problemami wymagając od rządów państw, w których znajdują się miasta starające się o prawo organizacji igrzysk olimpijskich, przedstawienia stosownych gwarancji (aczkolwiek niektóre ze wspomnianych wcześniej kontrowersji wynikały z różnic w interpretacji rządowych gwarancji).

Działania MKOl ukierunkowane na odseparowanie sportu od polityki wiążą się także z restrykcyjnym unikaniem manifestacji politycznych podczas imprez sportowych pod jego jurysdykcją. Stosowny zapis widnieje z resztą w Karcie Olimpijskiej. W konsekwencji, MKOl tradycyjnie nie dopuszcza do jakichkolwiek politycznych manifestacji czy protestów. Przykładowo kiedy przed igrzyskami olimpijskimi w Pekinie podczas ceremonii w Olimpii przedstawiciel Reporterów bez Granic protestował stojąc za przewodniczącym komitetu organizacyjnego igrzysk Liu Qi i wymachując flagą olimpijską, na której koła olimpijskie zostały zastąpione kajdankami, MKOl potępił to zachowanie stwierdzając, iż doszło do „politycznej manifestacji” (Bonde 103). MKOl zabrania także manifestowania poglądów politycznych sportowcom, mimo że nie zawsze nakładane są kary. Przykładowo żadne konsekwencje nie spotkały srebrnego medalisty igrzysk w Rio w maratonie, który skrzyżował nadgarstki na linii mety, chcąc udzielić wsparcia protestującym w jego rodzinnym regionie w Etiopii. Generalnie jednak takie zachowania nie są akceptowane, a przed przełożonymi ze względu na pandemię COVID-19 igrzyskami w Tokio w 2020 roku MKOl opublikował stosowne wytyczne dla sportowców, uwzględniające dozwolone oraz niedozwolone zachowania (Dunbar). Dozwolone jest wyrażanie poglądów podczas konferencji prasowych i w strefach mieszanych (gdzie zawodnicy spotykają się z dziennikarzami), na spotkaniach zespołowych oraz w mediach cyfrowych i tradycyjnych, natomiast nie są dozwolone protesty i manifestacje, np. poprzez eksponowanie politycznych haseł (w tym znaków

---

⁸ IOC Archives, Indonesia, Correspondence of the NOC of Indonesia (INA), D-RM01-INDON/002, Memorandum on Rehabilitation in International Sports Relations, Djakarta 1st March 1967.

i opasek naramiennych), wykonywanie gestów natury politycznej jak klękanie czy odmowę stosowania się do protokołu podczas ceremonii⁹. Należy przy tym zauważyć, iż zakaz politycznej manifestacji podczas zawodów pod egidą MKOl, w szczególności podczas igrzysk olimpijskich, ma charakter względnie uniwersalny i nie odnosi się do konkretnych poglądów czy ideologii. Dotyczy także protestów i manifestacji w obronie praw człowieka – we wskazanym dokumencie jako przykład zakazanych aktywności wskazano klęczenie, co w ostatnim czasie stało się światowym symbolem poparcia dla ruchu Black Lives Matter.

Polityczność w działalności MKOl

Jak pokazują powyższe przykłady, Międzynarodowy Komitet Olimpijski jest tradycyjnie zaangażowany w separację sportu i polityki, w szczególności jeśli chodzi o zachowanie politycznej neutralności. W historii Ruchu Olimpijskiego miało miejsce jednak wiele sytuacji, w których sport i polityka przenikały się. Organizatorzy igrzysk olimpijskich niejednokrotnie starali się wykorzystać je w celach propagandowych (Brady 17; Peterson, Vamling, Yatsyk 456), a rywalizacja sportowa przerażiała się w wojnę zastępczą służącą wzajemnemu udowadnianiu sobie wyższości jednego państwa nad drugim (D'agati; Kobierecki „*Sportowa Wojna Światowa*”).

Międzynarodowy Komitet Olimpijski oczywiście nie angażował się w te formy upolitycznienia sportu, aczkolwiek nie był w stanie ich powstrzymać. Działacze Komitetu czynili oczywiście w tym zakresie pewne kroki. Przykładowo klasyfikacja medalowa igrzysk olimpijskich stanowi jeden z najbardziej oczywistych przejawów rywalizacji o dominację na sportowych arenach. Zwycięstwo w klasyfikacji medalowej igrzysk olimpijskich było jednoznacznym celem III Rzeszy podczas igrzysk w Berlinie w 1936 roku (Krüger, *United States of America* 44), w trakcie zimnej wojny Związek Radziecki starał się pokonać w liczbie zdobytych medali USA (Parks 1556), natomiast bardziej współcześnie na zwycięstwie w klasyfikacji medalowej zależało Chinom – podczas igrzysk w Pekinie wynik sportowy miał posłużyć do potwierdzania tożsamości kraju (Cha 2364). MKOl konsekwentnie sprzeciwiał się takiemu podejściu. Wyraz sprzeciwu można było zaobserwować chociażby podczas igrzysk w Helsinkach w 1952 roku, kiedy to do międzynarodowej rywalizacji sportowej dołączył Związek Radziecki i kiedy doszło do walki o pierwsze miejsce pomiędzy nim a Stanami Zjednoczonymi. W MKOl stwierdzono wówczas, iż igrzyska są miejscem rywalizacji między jednostkami, a nie między narodami (Senn 108). W związku z tym klasyfikacje medalowe igrzysk olimpijskich noszą miano „nieoficjalnych” i nie są publikowane na stronie internetowej MKOl,

⁹ IOC, Rule 50 Guidelines. Developed by the IOC Athletes' Commission. Web. 16.12.2020 <https://stillmedab.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2020/01/Rule-50-Guidelines-Tokyo-2020.pdf>

aczkolwiek pojawiają się na stronach internetowych organizatorów poszczególnych igrzysk, a także w mediach. Tym niemniej, trudno mówić tutaj o sukcesie MKOl w uniknięciu wykorzystywania igrzysk do demonstrowania dominacji poszczególnych państw.

Podobnie wygląda sytuacja jeśli chodzi o wykorzystywanie organizacji igrzysk olimpijskich w celach politycznych. Oczywiście w tym przypadku obowiązują standardowe zasady MKOl jeśli chodzi o zakaz politycznej manifestacji, tym niemniej organizatorzy mega-wydarzeń sportowych niemal zawsze wykorzystują je aby promować kraj, w którym się one odbywają. Szczególnie użyteczna jest do tego ceremonia otwarcia – wydarzenie oglądane przez miliardy ludzi, stanowiące bezcenny kanał komunikacji. MKOl nie sprzeciwia się takiemu wykorzystywaniu igrzysk olimpijskich, za co bywa krytykowany. Jak stwierdził Hans Bonde, w rzeczywistości stosowany przez MKOl zakaz politycznej manifestacji dotyczy jedynie „kontrpolityki” (ang. *counter-politics*), natomiast gospodarze igrzysk, którzy zainwestowali wielkie pieniądze w ich organizację, mają możliwość politycznego ich wykorzystania (Bonde 103). Szczególnie wyraźnie problem ten rozbrzmiewa w kontekście państw, w których organizowane są igrzyska olimpijskie, gdzie stan przestrzegania praw człowieka pozostaje na niskim poziomie. W ostatnim czasie wiele z najważniejszych imprez sportowych świata odbywa się właśnie w takich państwach – w 2008 roku igrzyska odbyły się w Pekinie, mieście, które będzie gościło także igrzyska zimowe w 2022 roku, natomiast w 2014 roku zimowe igrzyska organizowało rosyjskie Soczi. Polityczna neutralność międzynarodowych organizacji sportowych pozwala im na przyznawanie prawa organizacji imprez takich jak igrzyska olimpijskie każdemu, niezależnie od politycznego reżimu czy respektowania praw człowieka. W okresie zimnej wojny dyskusja na ten temat toczyła się w kontekście przyznania prawa organizacji igrzysk olimpijskich w 1980 roku Moskwie. MKOl był krytykowany za swoją decyzję, jednak jak zauważył Christopher Hill, gdyby igrzyska nie zostały przyznane stolicy Związku Radzieckiego, Komitet mógłby być oskarżony o sprzyjanie światowi kapitalistycznemu (Hill 119). W ostatnim czasie podejście to uległo jednak pewnej zmianie. Pod naciskiem działaczy na rzecz praw człowieka w 2017 roku MKOl przyjął zasady, zgodnie z którymi igrzyska nie powinny być przyznawane łamiącym prawa człowieka (Heerd 171). Widać więc współcześnie pewną ewolucję w podejściu Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego, natomiast patrząc z szerszej perspektywy stwierdzić trzeba, iż MKOl nie był w stanie obronić igrzysk olimpijskich przed ich wykorzystywaniem do realizacji politycznych celów przez państwa.

Bojkoty sportowe zasługują na szczególną uwagę jeśli chodzi o zewnętrzne próby wykorzystania sportu w celach politycznych, którym nie był w stanie skutecznie przeciwstawić się Międzynarodowy Komitet Olimpijski. W historii najbardziej znane są bojkoty igrzysk z 1976, 1980 i 1984 roku, odpowiednio przez państwa afrykańskie (które już wcześniej wykorzystywały groźbę bojkotów dla realizacji

swoich celów) protestujące przeciwko utrzymywaniu przez Nową Zelandię kontaktów sportowych z Republiką Południowej Afryki (MacIntosh, Hawes 70–72); Stany Zjednoczone i ich niektórych sojuszników w proteście przeciwko radzieckiej inwazji w Afganistanie (Hazan 124) oraz państwa komunistyczne – oficjalnie w związku z obawami o bezpieczeństwo sportowców (Guttmann 157). Należy natomiast zwrócić uwagę, iż w sytuacjach tych działacze Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego bardzo aktywnie starali się przekonywać bojkotujące państwa do udziału w igrzyskach, niezależnie od ich reżimu politycznego czy ideologii. Przed igrzyskami w Montrealu prezydent MKOl lord Killanin prowadził rozmowy z odpowiadającą za bojkot Najwyższą Radą Sportu w Afryce (Mason 291), natomiast na szczególną uwagę zasługują misje „dyplomatyczne” czynione przez prezydentów MKOl w kontekście dwóch kolejnych bojkotów, którym nie bez racji przypisuje się kontekst zimnowojenny. Przed igrzyskami w Moskwie Killanin spotykał się z Leonidem Breżniewem¹⁰ oraz z Jimmym Carterem¹¹, natomiast przed igrzyskami w Los Angeles nowy prezydent MKOl Juan Antonio Samaranch spotkał się m.in. z Ronaldem Reaganem¹² oraz wicepremierem ZSRR Nikolajem Talizinem¹³. Pomimo tych starań nie udało się jednak uniknąć wspomnianych wyżej bojkotów. Należy jednak nadmienić, iż współcześnie nie dochodzi już do masowych bojkotów igrzysk olimpijskich, natomiast sam MKOl w skuteczny sposób uniknął groźby bojkotu igrzysk w Seulu w 1988 roku, dzięki zakrojonym na szeroką skalę negocjacom trójstronnym z udziałem działaczy sportowych z Korei Południowej i Korei Północnej.

Powyżej wspomniano o sytuacjach, w których pomimo swojej politycznie neutralnej postawy Międzynarodowy Komitet Olimpijski nie był w stanie obronić Ruchu Olimpijskiego przed próbami wykorzystywania go w celu realizacji politycznych interesów przez państwa. We wszystkich tych sytuacjach polityczność sportu nie wynikała oczywiście z działań samego Komitetu. Przeciwnie, MKOl najczęściej starał się unikać polityzacji sportu, może za wyjątkiem braku wyraźniejszych kroków przeciwko propagandowemu wykorzystywaniu organizacji igrzysk olimpijskich. Należy jednak wskazać, iż w niektórych sytuacjach, mimo że w sposób niezamierzony, MKOl nie był w stanie zachować politycznej neutralności. Dotyczy to decyzji odnośnie uznawania Narodowych Komitetów Olimpijskich.

¹⁰ IOC Archives, Moscow 1980, Boycott of the 1980 Olympic Summer Games in Moscow: Internal correspondence of the White House, CIO JO-1980S-BOYCO, Memorandum for the President from Lloyd Cutler, Re: Olympics/Meeting with Lord Killanin, 12.05.1980.

¹¹ IOC Archives, Moscow 1980, Boycott of the 1980 Olympic Summer Games in Moscow: Information notes and correspondence of the White House with the IOC, CIO JO-1980S-BOYCO, Office of the White House Press Secretary, 16.05.1980.

¹² IOC Archives, NOC of Russia, including USSR (to 1991), D-RM01-RUSSI/009, Letter from Juana Antonio Samarancha to NOCs, Lausanne, 10.05.1984; Letter from US President Ronald Reagan to Juana Antonio Samarancha, 8.05.1984.

¹³ IOC Archives, NOC of Russia, including USSR (to 1991), D-RM01-RUSSI/009, Minutes: Meeting of the 30th May 1984 at Moscow (Confidential), 30.05.1984.

Uznawanie Narodowych Komitetów Olimpijski to jedna z prerogatyw MKOl. Wiąże się to z możliwością udziału sportowców z danego państwa w igrzyskach olimpijskich oraz innych imprezach sportowych będących pod kontrolą MKOl. Samo w sobie uznanie NKOl-u nie ma oczywiście szerszego znaczenia politycznego czy dyplomatycznego, jednak w niektórych przypadkach może ono być bardzo istotne. Dotyczy to w szczególności państw nieposiadających uniwersalnego uznania międzynarodowego, dla których możliwość brania udziału w międzynarodowym sporcie, a więc i uznanie dla narodowych organizacji sportowych może stanowić bazę dla dalszych starań o uznanie międzynarodowe (Houlihan 21). Dla większości państw problemem nie stanowiło uzyskanie uznania międzynarodowego – podobnie naturalna była możliwość uzyskania uznania dla krajowych organizacji sportowych i w konsekwencji wysyłania sportowców na międzynarodowe imprezy sportowe. Problem dotyczy jednak państw, których międzynarodowy status nie jest oczywisty, a których państwowość jest kwestionowana przez inne państwa. W sytuacjach takich organizacje sportowe takie jak MKOl stają przed koniecznością poparcia jednej z dwóch stron konfliktu, gdzie uznanie ubiegającego się o nie Narodowego Komitetu Olimpijskiego równoważne jest z poparciem jednej strony, a nieuznanie go – drugiej.

W historii Ruchu Olimpijskiego szczególnie wiele kontrowersji związanych było z uznawaniem Narodowych Komitetów Olimpijskich z państw podzielonych: Niemiec Wschodnich i Zachodnich, Chin komunistycznych i Tajwanu oraz Korei Północnej i Południowej. We wszystkich tych sytuacjach problematyczna okazywała się zasada wyznawana przez MKOl, zgodnie z którą jeden kraj może mieć tylko jeden uznany Narodowy Komitet Olimpijski (aczkolwiek MKOl w niektórych sytuacjach podchodził do niej dość elastycznie).

Jeśli chodzi o tzw. kwestię chińską w międzynarodowym sporcie, po zakończeniu wojny domowej w Chinach MKOl znalazł się w trudnej sytuacji, biorąc pod uwagę wzajemną niechęć działaczy sportowych z obu państw chińskich. W 1952 roku MKOl najpierw zdecydował, że żadne z państw chińskich nie będzie mogło wziąć udziału w igrzyskach w Helsinkach¹⁴, by potem zmienić zdanie i wyrazić zgodę na udział sportowców z obu państw¹⁵. Jeśli chodzi o samo uznanie poszczególnych chińskich NKOl-i, w 1954 roku MKOl podjął decyzję o uznaniu obu (Hong, Xiaozheng 323–324). Nie spotkało się to jednak z aprobatą chińskich NKOl-i. Komitet z Tajwanu protestował przeciwko uznaniu NKOl-u z ChRL¹⁶, natomiast

---

¹⁴ IOC Archives, NOC of China, Chinese problem: history and documentary kit, D-RMOI -CHNRP/OOI, Notification regarding China, Stockholm, 16.06.1952.

¹⁵ IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes: International Olympic Committee – 47th Session – Helsinki 1952, s. 7, 10.

¹⁶ IOC Archives, NOC of China, Chinese problem: history and documentary kit, D-RMOI -CHNRP/OOI, Letter from IOC President Avery Brudage to President of NOC of China Gunsun Hoh, 23.05.1955.

od 1955 roku działacze sportowi z Chin komunistycznych, przy wsparciu członków MKOl z państw socjalistycznych, czynili starania na rzecz usunięcia Tajwanu z Ruchu Olimpijskiego (Brownell 259–260). Ostatecznie w 1958 roku ChRL zerwała kontakty z Ruchem Olimpijskim, aczkolwiek dyskusje na temat tego które z państw chińskich powinno być obecne w Ruchu Olimpijskim toczono były jeszcze przez wiele lat, a do rozstrzygnięcia doszło dopiero pod koniec lat 1970-tych.

Podobnie wyglądała sytuacja jeśli chodzi o inne państwa podzielone. Na skutek powstania Korei Północnej i Korei Południowej doszło do podobnej sytuacji jak w przypadku Chin. Korea Południowa niejako „odziedziczyła” wcześniejsze uznanie MKOl dla NKOl-u Korei Południowej. Zatem od 1948 roku NKOl Korei Północnej starał się o uznanie ze strony MKOl. Komitet stał jednak na stanowisku, że jedno państwo może mieć tylko jeden NKOl, natomiast od lat 1950-tych na skutek nacisków ze strony działaczy z państw komunistycznych dopuszczano koncepcję udziału Korei Północnej w igrzyskach, aczkolwiek w ramach jednej, ogólnokoreańskiej reprezentacji (Bridges 277–378)¹⁷. Ostatecznie, w związku z trudnościami w stworzeniu wspólnej koreańskiej reprezentacji (czynionymi także przez stronę południowokoreańską)¹⁸, MKOl uznał tymczasowo NKOl Korei Północnej w 1957 roku¹⁹. W dalszym ciągu czynione były próby utworzenia wspólnej reprezentacji, na co nie zgadzała się jednak strona południowokoreańska²⁰. Ostatecznie w 1963 roku MKOl uznał NKOl Korei Północnej, która uzyskała zarazem prawo indywidualnego brania udziału w igrzyskach olimpijskich. Stało się to przy wsparciu działaczy sportowych z państw komunistycznych, w szczególności radzieckiego członka MKOl Konstantina Adrianowa²¹.

---

¹⁷ IOC Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Letter from IOC Chancellor Otto Mayera to NOC of DPRK, 28.06.1956.

¹⁸ IOC Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Statement of the Olympic Committee of the Democratic People's Republic of Korea, Pyongyang, 30.08.1957.

¹⁹ IOC Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Letter from IOC Chancellor Otto Mayer to President of NOC of DPRK Kun Sen Hong, 3.10.1957.

²⁰ IOC Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Letter from IOC Chancellor Otto Mayer to President of NOC of DPRK Hong Myung Hui, 7.10.1959.

²¹ IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 60th Session. International Olympic Committee. Baden-Baden – Kurhaus from the 16th to the 20th of October 1963, s. 7.

Za szczególnie charakterystyczną sytuację związaną z politycznymi kontekstem uznania Narodowych Komitetów Olimpijskich państw podzielonych uchodzi kwestia dwóch państw niemieckich w okresie powojennym. Tym razem nie można było jednak mówić o kontynuacji przedwojennych sportowych tradycji, bowiem niemieckie organizacje sportowe zostały rozwiązane przez aliantów. W 1949 odtworzono NKOl w Niemczech Zachodnich (Huhn 32), natomiast wschodnioniemiecki NKOl powstał w 1951 roku²². Podobnie jak w przypadku dwóch państw koreańskich, MKOl przez pewien czas pozostawał na stanowisku, że Niemcy jako jedno państwo powinny mieć jeden Narodowy Komitet Olimpijski, mimo że do igrzysk w Helsinkach dopuszczona została osobna reprezentacja Zagłębia Saary, o co wnioskowali Francuzi²³. NKOl RFN został uznany w 1951 roku podczas Sesji MKOl w Wiedniu (Espy 33–34), natomiast wschodnioniemiecki NKOl na uznanie musiał poczekać do 1955 roku – pod warunkiem stworzenia jednej, ogólnoniemieckiej reprezentacji na igrzyska w Melbourne²⁴. W efekcie przez szereg lat na igrzyskach olimpijskich można było obserwować ogólnoniemiecką reprezentację olimpijską. Dopiero w 1968 roku NKOl NRD uzyskał pełne uznanie i możliwość indywidualnego wysyłania reprezentacji olimpijskiej (Balbier 545). Z perspektywy NRD miało to oczywiście znaczenie legitymizacyjne, bowiem przez długi czas państwo nie było uznawane przez wiele państw kapitalistycznych.

Bardziej współczesne kontrowersje związane z uznawaniem Narodowych Komitetów Olimpijskich dotyczyły Kosowa, państwa które powstało w 2008 roku na skutek secesji od Serbii. W ramach szerszych działań na rzecz uzyskania uznania międzynarodowego Kosowo starało się uzyskać członkostwo w organizacjach międzynarodowych. W trend ten, choć w wymiarze niepaństwowym, wpisywały się także starania kosowskich organizacji sportowych o uznanie przez międzynarodowe organizacje zarządzające sportem. Przeciwno działaniom tym opowiadała się Serbia oraz niektóre inne państwa – w szczególności pozostające w bliskich stosunkach z Serbią, bądź też także posiadające problemy z regionami o ambicjach niepodległościowych.

Jeśli chodzi o starania Kosowa o możliwość brania udziału w igrzyskach olimpijskich, po raz pierwszy dotyczyły one igrzysk olimpijskich w Londynie w 2012 roku, jednak Komisja Wykonawcza MKOl nie wyraziła na to zgody (Beacom 223–224). Sytuacja zaczęła się zmieniać w 2014 roku (w 2013 oba kraje Kosowo i Serbia

---

²² IOC Archives, NOC of Germany, German Democratic Republic, Recognition request of the NOC of the German Democratic Republic (GDR): correspondence and statutes, D-RM01-ALLRD/014, Beschlossen auf der Gründungsversammlung des Nationalen Olympischen Komitees der Deutschen Demokratischen Republik von 22.04.1951.

²³ Riksarkivet – Stockholm, J. Sigfrid Edströms arkiv, vol. 363–364, Korespondens 1952, Letter from IOC President Sigfrid Edström to lord David Burghley, 21.04.1952.

²⁴ IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes: 50th Session of the I.O.C., Paris, France, June 13–17, 1955, s. 63–69.

wynegocjowały tzw. porozumienie brukselskie dotyczące normalizacji relacji). W październiku 2014 roku NKOl Kosowa uzyskał tymczasowe uznanie (Brentin, Tregoures 370), natomiast do pełnego uznania przez Sesję MKOl doszło w grudniu 2014 roku²⁵. Decyzja ta, co oczywiste, spotkała się z krytyką w Serbii (Reiche 47).

Przytoczone powyżej kontrowersje związane z uznawaniem Narodowych Komitetów Olimpijskich wyraźnie pokazują, iż w niektórych sytuacjach organizacje sportowe takie jak Międzynarodowy Komitet Olimpijski stają przed koniecznością zajęcia politycznego stanowiska, w którym każda z możliwych decyzji nosi znamiona poparcia jednej ze stron sporu. Omówione tutaj przypadki najczęściej odnosiły się do znaczenia udziału w międzynarodowym sporcie jako elementu działań państw na rzecz uzyskania powszechnego uznania międzynarodowego, co spotykało się z oporem działaczy sportowych z krajów kwestionujących państwowość takich podmiotów – wiąże się to z dyskusjami toczonymi na forum MKOl, ukazującymi zarazem, że Komitet nie stanowi monolitu, a raczej forum dla różnych poglądów, często odzwierciedlających narodowość poszczególnych członków.

Konkluzje

Międzynarodowy Komitet Olimpijski od początku swojego funkcjonowania podkreślał swoją polityczną neutralność, a przez długi okres jego przywódcy mówili wręcz o apolityczności sportu. Większość badaczy zgadza się jednak, że odseparowanie sportu o polityki to jedynie wyidealizowany obraz tego, jaki sport powinien być, a nie jego autentyczny obraz²⁶. O ile trudno nie zgodzić się ze stwierdzeniami o politycznym znaczeniu sportu, to jednak w zdecydowanej większości działań Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego należy dopatrywać się autentycznej motywacji związanej z chęcią utrzymania polityki z dala od sportu. MKOl niejednokrotnie dążył do obrony sportowców bądź Narodowych Komitetów Olimpijskich przed dyskryminacją natury politycznej lub próbami wpływania motywowanymi względami politycznymi, niekiedy decydując się na zawieszenie NKOl-i lub ich zarządów.

Rozpatrując działania MKOl skierowane przeciwko polityzacji sportu należy zwrócić uwagę, iż nie zawsze Komitet był skuteczny w tym zakresie, a do procesów związanych z wkraczaniem polityki na igrzysk olimpijskich dochodziło stosunkowo często. Przykładowo MKOl nie był w stanie uniknąć trzech wielkich bojkotów igrzysk olimpijskich w latach 1976–1980, a także wykorzystywania rywalizacji

²⁵ IOC, 127TH IOC SESSION COMES TO CLOSE IN MONACO, 9.12.2014, Web. 11.05.2017. <https://www.olympic.org/news/127th-ioc-session-comes-to-close-in-monaco>.

²⁶ IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 60th Session. International Olympic Committee. Baden-Baden – Kurhaus from the 16th to the 20th of October 1963, s. 7.

olimpijskiej w celach prestiżowych. Na szczególną uwagę zasługują jednak sytuacje, kiedy z uwagi na konflikty i spory międzynarodowe MKOl stawał przed koniecznością opowiadania się po jednej ze stron. Było to widoczne w szczególności w odniesieniu do uznawania Narodowych Komitetów Olimpijskich, co przekładało się na możliwość uczestnictwa reprezentantów poszczególnych państw w igrzyskach olimpijskich, a częściowo także w kontekście nazw, pod jakimi poszczególne reprezentacje występowały. Dodać trzeba, iż w niektórych sytuacjach decyzje podejmowane przez MKOl dalekie były od neutralnych – przykładowo dotyczy to stworzenia wspólnej reprezentacji niemieckiej określanego jako dążenie do przewzięcia polityki w sporcie, w kontekście polityki międzynarodowej było jednak sprzyjaniem Republice Federalnej Niemiec.

Podsumowując powyższe rozważania należy stwierdzić, iż apolityczność sportu olimpijskiego jest jedynie mitem. Od czasu kiedy wydarzenia sportowe zyskały masową popularność, wiele państw starało się wykorzystywać go w celu realizacji politycznych interesów, niejednokrotnie zmuszając organizacje zarządzające sportem takie jak MKOl do zajmowania politycznych stanowisk, a także przenosząc polityczne spory na ich forum. Stwierdzenie to nie oznacza oczywiście, że MKOl dąży do angażowania się w politykę. Wręcz przeciwnie, do politycznie kontrowersyjnych sytuacji w Ruchu Olimpijskim zawsze dochodziło wbrew intencjom MKOl, który, jak się zdaje, autentycznie dąży do zachowania politycznej neutralności. Nie zawsze się to jednak udawało, co wynika ze struktury oraz otoczenia międzynarodowego systemu sportowego.

Bibliografia

- Acuto, M. „World Politics by Other Means? London, City Diplomacy and the Olympics”. *The Hague Journal of Diplomacy* 8 (2013): 287–311. <https://doi.org/10.1163/1871191X-12341255>
- D’agati, P. A. „Surrogate war. Politics of conflict in sports and space”. *International Journal of Sport Policy and Politics* 3.10 (2018): 451–467. <https://doi.org/10.1080/19406940.2017.1410208>
- Associated Press, *Thomas Bach. Sports’ neutrality key*. Web. 4.08.2020. https://www.espn.com.au/olympic/story/_/id/11555930/ioc-president-thomas-bach-sports-maintain-neutrality-ties-politics-business
- Balbier, U. A. „‘A Game, a Competition, an Instrument?’. High Performance, Cultural Diplomacy and German Sport from 1950 to 1972”. *The International Journal of the History of Sport* 4.26 (2009): 539–555. <https://doi.org/10.1080/09523360802658200>
- Beacom, A. *International Diplomacy and the Olympic Movement. The New Media-tors*. New York: Palgrave Macmillan, 2012. <https://doi.org/10.1057/9781137032942>

- Bonde, H. *Between Tightness and Looseness. The Politics of the London Games in the Light of the Beijing Games*. Red. D. Hassan, S. Mitra. *The Olympic Games. Meeting New Global Challenges*. New York–London: Routledge, 2015.
- Brady, A.-M. *The Beijing Olympics as a Campaign of Mass Distraction*. Red. A.-M. Brady, *China's Thought Management*. New York–London: Routledge, 2012. https://doi.org/10.4324/9780203803455_chapter_1
- Brentin, D., Tregoures, L. „Entering Through the Sport's Door? Kosovo's Sport Diplomatic Endeavours Towards International Recognition.” *Diplomacy & Statecraft* 2.27 (2016): 360–378. <https://doi.org/10.1080/09592296.2016.1169799>
- Bridges, B. „Reluctant Mediator. Hong Kong, the Two Koreas and the Tokyo Olympics.” *The International Journal of the History of Sport* 24(3) 2007: 377–378. <https://doi.org/10.1080/09523360601101352>
- Brownell, S. *Sport and politics don't mix” China's relationship with the IOC during the Cold War*. Red. S. Wagg, D. L. Andrews, *East Plays West. Sport and the Cold War*. Abingdon: Routledge, 2007.
- Cha, V. D. „Politics and the Olympic Transaction. Measuring China's Accomplishments”. *The International Journal of the History of Sport* 14–15.27 (2010): 2359–2379. <https://doi.org/10.1080/09523367.2010.504582>
- Dunbar, G. *IOC details rules on political protests at Olympics*. Web. 15.12.2020. <https://apnews.com/article/c754ec423a3c4a40cbd1e66141fdc60a>
- Espy, R. *The Politics of the Olympic Games. With Epilogue, 1976–1980*. Berkeley: University of California Press, 1981.
- Grix, J. *Sport Politics: An Introduction*. London: Palgrave, 2016. <https://doi.org/10.1007/978-1-137-56283-8>
- Grix, J., Brannagan, P. M. „Of Mechanisms and Myths. Conceptualising States. »Soft Power« Strategies through Sports Mega-Events”. *Diplomacy & Statecraft* 2.27 (2016): 251–272. <https://doi.org/10.1080/09592296.2016.1169791>
- Guttman, A. *The Olympics: A History of Modern Games*. Urbana–Chicago: University of Illinois Press, 2002.
- Hazan, B. *Olympic Sports and Propaganda Games. Moscow 1980*. New Brunswick: Transaction Books, 1982.
- Heerdt, D. „Tapping the potential of human rights provisions in mega-sporting events' bidding and hosting agreements”. *The International Sports Law Journal* 17 (2018): 170–185. <https://doi.org/10.1007/s40318-018-0129-8>
- Henderson, S. *Sidelined. How American Sports Challenged the Black Freedom Struggle*. Lexington: University Press of Kentucky, 2013. <https://doi.org/10.5810/kentucky/9780813141541.001.0001>
- Hill, C. R. *Olympic Politics. Athens to Athens 1896–1996*. Manchester: Manchester University Press, 1996.
- Hoberman, J. „Toward a Theory of Olympic Internationalism”. *Journal of Sport History* 1.22 (1995): 1–37.

- Hong, F., Xiaozheng, X. *Communist China. Sport, Politics and Diplomacy*. Red. J.A. Mangan, F. Hong. *Sport in Asian Society. Past and Present*. London: Frank Cass, 2003.
- Houlihan, B. *Politics and Sport*. Red. J. Coakley, E. Dunning, *Handbook of Sports Studies*. London: Sage, 2002.
- Houlihan, B. *Sport and International Politics*. New York: Harvester Wheatsheaf, 1994.
- Huhn, K. *Kalter Krieg und heiße Kufen. Wie Bonn gegen den DDR-Sport zu Felde zog*. Berlin: Edition Berolina, 2015.
- IOC, Olympic Charter, In force as from 26 June 2019. Web. 10.04.2020. https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/208117/olympic-charter-in-force-as-from-26-june-2019-international-olympic-committee?_lg=en-GB
- “IOC Bans India from Olympics”. *CBS Sports*, 4.12.2012. Web. 29.11.2017. <http://www.cbc.ca/sports/ioc-bans-india-from-olympics-1.1272480>
- Jackson, S. J., Haigh, S. „Between and beyond politics. Sport and foreign policy in a globalizing world”. *Sport in Society* 4.11 (2008): 349–358. <https://doi.org/10.1080/17430430802019169>
- Jeffrys, K. *Sport and Politics in Modern Britain. The Road to 2012*. Basingstoke: Macmillan, 2012. <https://doi.org/10.1007/978-1-137-02341-4>
- Kobierecki, M. M. *Dyplomacja sportowa. Sport w działaniach dyplomatycznych państw i aktorów niepaństwowych*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2018. <https://doi.org/10.18778/8142-157-7>
- Kobierecki, M. M. „Sportowa Wojna Światowa”. *Implikacje polityczne międzynarodowej rywalizacji sportowej w okresie zimnej wojny*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2017.
- Krawczyk, Z. *Sport in Changing Europe*. Red. J. Kosiewicz, K. Obodyński. *Sports Involvement in Changing Europe*. Rzeszów: Koraw, 2004.
- Krüger, A. *Germany. The Propaganda Machine*. Red. A. Krüger, W. Murray. *The Nazi Olympics. Sport, Politics, and Appeasement in the 1930s*. Champaign: University of Illinois Press, 2003.
- Krüger, A. *United States of America. The Crucial Battle*. Red. A. Krüger, W. Murray. *The Nazi Olympics. Sport, Politics, and Appeasement in the 1930s*. Urbana: University of Illinois Press, 2003.
- Large, D. C. *Munich 1972. Tragedy, Terror, and Triumph at the Olympic Games*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2012.
- MacIntosh, D., Hawes, M. *Sport and Canadian Diplomacy*. Montreal: McGill-Queen's Press, 1994.
- Mason, C. W. *The Bridge to Change: The 1976 Montreal Olympic Games, South African Apartheid Policy, and the Olympic Boycott Paradigm*. Red. P. Schaus, S. R. Wenn. *Onward to the Olympics. Historical Perspectives on the Olympic Games*. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press, 2007.

- Murray, S. *Sports Diplomacy. Origins, Theory and Practice*, New York: Routledge, 2018. <https://doi.org/10.4324/9781351126960>
- Olszański, T. *Olimpiady letnie. Wszystko o...* Warszawa: Krajowa Agencja Wydawnicza KAW, 1976.
- Panagiotopoulou, R. *Greece. The Olympic Torch Relay in Ancient Olympia – An Ideal Showcase for International Political Protest*. Red. L. Qing, G. Richeri. *Encoding the Olympics. The Beijing Olympic Games and the Communication Impact Worldwide*. London: Routledge, 2012.
- Parks, J. „»Nothing but Trouble«. The Soviet Union’s Push to »Democratise« International Sports during the Cold War, 1959–1962”. *The International Journal of the History of Sport* 13.30 (2013): 1554–1567. <https://doi.org/10.1080/09523367.2013.828709>
- Petersson, B., Vamling, K., Yatsyk, A. „When the party is over: developments in Sochi and Russia after the Olympics 2014”. *Sport in Society* 20 (2017): 455–460. <https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1100888>
- Reiche, D. *Success and Failure of Countries at the Olympic Games*. New York: Routledge, 2016. <https://doi.org/10.4324/9781315757308>
- Senn, A. E. *Power, Politics and the Olympic Games: A History of Power Brokers, Events, and Controversies that Shaped the Games*. Champaign: Human Kinetics, 1999.
- Xu, G. *Olympic Dreams: China and Sports, 1895–2008*. Cambridge: Harvard University Press, 2008. <https://doi.org/10.4159/9780674045422>

Archiwa

- International Olympic Committee Historical Archives, Moscow 1980, Boycott of the 1980 Olympic Summer Games in Moscow: Internal correspondence of the White House, CIO JO-1980S-BOYCO, Memorandum for the President from Lloyd Cutler, Re: Olympics/Meeting with Lord Killanin, 12.05.1980.
- International Olympic Committee Historical Archives, Moscow 1980, Boycott of the 1980 Olympic Summer Games in Moscow: Information notes and correspondence of the White House with the IOC, CIO JO-1980S-BOYCO, Office of the White House Press Secretary, 16.05.1980.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of Russia, including USSR (to 1991), D-RM01-RUSS1/009, Letter from Juana Antonio Samarancha to NOCs, Lausanne, 10.05.1984; Letter from US President Ronald Reagan to Juana Antonio Samarancha, 8.05.1984.
- International Olympic Committee Historical Archives., NOC of Russia, including USSR (to 1991), D-RM01-RUSS1/009, Minutes: Meeting of the 30th May 1984 at Moscow (Confidential), 30.05.1984.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of China, Chinese problem: history and documentary kit, D-RMOI -CHNRP/OOI, Notification regarding China, Stockholm, 16.06.1952.

- International Olympic Committee Historical Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes: International Olympic Committee – 47th Session – Helsinki 1952, s. 7, 10.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of China, Chinese problem: history and documentary kit, D-RMOI -CHNRP/OOI, Letter from IOC President Avery Brudage to President of NOC of China Gunsun Hoh, 23.05.1955.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Letter from IOC Chancellor Otto Mayera to NOC of DPRK, 28.06.1956.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Statement of the Olympic Committee of the Democratic People's Republic of Korea, Pyongyang, 30.08.1957.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Letter from IOC Chancellor Otto Mayer to President of NOC of DPRK Kun Sen Hong, 3.10.1957.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of the Democratic People's Republic of Korea (North Korea), Recognition request of the NOC of the Democratic People's Republic of Korea (PRK): correspondence and statutes, D-RM01-COREN/008, Letter from IOC Chancellor Otto Mayer to President of NOC of DPRK Hong Myung Hui, 7.10.1959.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of Germany, German Democratic Republic, Recognition request of the NOC of the German Democratic Republic (GDR): correspondence and statutes, D-RM01-ALLRD/014, Letter from Avery Brudage to the President of NOC of GDR Heinz Schöbel, 26.04.1961.
- International Olympic Committee Historical Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 60th Session. International Olympic Committee. Baden-Baden – Kurhaus from the 16th to the 20th of October 1963.
- International Olympic Committee Historical Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 72nd Session of the I.O.C. – Sapporo 1972.
- International Olympic Committee Historical Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 120th IOC Session. Beijing, 5, 6, 7 and 24 August 2008.

- IOC, IOC EB TAKES PROVISIONAL MEASURES AGAINST NOC OF BELARUS, 7.12.2020. Web. 15.12.2020. <https://www.olympic.org/news/ioc-eb-takes-provisional-measures-against-noc-of-belarus>
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of Germany, German Democratic Republic, Recognition request of the NOC of the German Democratic Republic (GDR): correspondence and statutes, D-RM01-ALLRD/014, Letter from IOC Chancellor Otto Mayera to Allied Travel Office, 17.04.1962.
- International Olympic Committee Historical Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 63rd Session of the International Olympic Committee. Palace Hotel, Madrid, from Thursday 7 to Saturday, October 9, 1964, from 9.30 a.m. to 1.00 p.m. and from 3.30 p.m. to 7.00 p.m.
- International Olympic Committee Historical Archives, NOC of Germany, German Democratic Republic, Recognition request of the NOC of the German Democratic Republic (GDR): correspondence and statutes, D-RM01-ALLRD/014, Beschlossen auf der Gründungsversammlung des Nationalen Olympischen Komitees der Deutschen Demokratischen Republik von 22.04.1951.
- International Olympic Committee Historical Archives, Indonesia, Correspondence of the NOC of Indonesia (INA), D-RM01-INDON/002, Memorandum on Rehabilitation in International Sports Relations, Djakarta 1st March 1967.
- IOC, Rule 50 Guidelines. Developed by the IOC Athletes' Commission. Web. 16.12.2020. <https://stillmedab.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2020/01/Rule-50-Guidelines-Tokyo-2020.pdf>
- International Olympic Committee Historical Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes: 50th Session of the I.O.C., Paris, France, June 13–17, 1955.
- International Olympic Committee „127th IOC Session Comes to Close in Monaco." Web. 11.05.2017. <https://www.olympic.org/news/127th-ioc-session-comes-to-close-in-monaco>
- IOC Archives, Comité International Olympique – Session 1894–2013, Minutes of the 60th Session. International Olympic Committee. Baden-Baden – Kurhaus from the 16th to the 20th of October 1963.
- Riksarkivet – Stockholm, J. Sigfrid Edströms arkiv, vol. 363–364, Korespondens 1952, Letter from IOC President Sigfrid Edström to lord David Burghley, 21.04.1952. [https://doi.org/10.1016/S0096-0217\(15\)32428-6](https://doi.org/10.1016/S0096-0217(15)32428-6)

Michał Marcin Kobierecki – dr hab., prof. UŁ. Pracownik Katedry Teorii Polityki i Myśli Politycznej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego; członek Polskiej Akademii Olimpijskiej, autor wielu publikacji poświęconych dyplomacji sportowej, dyplomacji publicznej i polityczności sportu.